

100+1

Piatok
1. 9. 2023

2/4

= stojedna

**UŽ DNES
VEČER!**

**Autogramiáda knihy
Festival festivalov
v Brepte o 18:30**

**AŽ ZAJTRA
NA PRAVÉ
POLUDNIE!**

Prezentácia
výsledkov dielne
kostýmovej tvorby
so Zuzou Hudekovou
v Štúdiu SKD

**Vít'az kategórie
Recitátori**

Mykoríza slovenského divadelníctva

Za všetkým, čo je, ba dokonca aj čo nie je, sa kdesi z pozadia týči pojem: komunikácia. V súčasnosti je komunikácia absolútne samozrejmovou súčasťou našich životov. Prenos informácií uľahčujú rôznorodé medzičlánky, internetom počnúc a sociálnymi sieťami končiac. Avšak aj za týmito prostriedkami čnie čosi vyššie: networking alebo zosieťovanie. Rozsiahla spleť prepojení, z ktorej benefitujú všetci zúčastnení najmä bezprostrednou výmenou životne dôležitých informácií, inšpirácií, podnetov, alebo aj vyhrážok.

Avšak nemyslíme si, že komunikačné siete sú ľudským vynálezom. Sú tu oveľa dlhšie (rádovo niekoľko stoviek tisíc rokov) a navyše vyskytujú sa v mnohých podobách. A tie vznikli častokrát samovoľne. Napríklad také huby. Okrem toho, že svojím zjavom a životným cyklom pripomínajú skôr mimozemské organizmy, vytvárajú svojou činnosťou výživné podhubie. A práve ono podhubie je základom (takmer) všetkého. A netýka sa len rastlinnej ríše.

V odbornej literatúre sa možno dočítať, že mykoríza je jednou z foriem obojstranne prospešného mutualistického vzťahu, kde huba získava z rastlín predovšetkým nutrične potrebné sacharidy, rastlina zase minerálne soli, najmä fosforečnany.

V ríšach bohýň Fauny a Flóry je symbióza špecifickým typom vzťahu medzi organizmami, pričom ich vzájomné pôsobenie na všetky zúčastnené rastliny a živočichy blahodárne účinky.

Práve čítate festivalový denník sto prvého ročníka Scénickej žatvy. Divadelný život je síce neraz podobný vzťahu predátor – obeť, avšak jeho symbiotická podoba spoľahlivo prevažuje a vzájomne sa ovplyvňuje. V kontexte slovenského divadelníctva je vzťah medzi amatérskou a profesionálnou divadelnou scénou ukázkovo symbiotický. Práve to amatérske / ochotnícke / nadšenecké možno vnímať ako akéhosi tvorcu podhubia. Slovenské ochotnícke divadelníctvo má totiž hlbšie a rozsiahlejšie základy ako to profesionálne a potvrdzujúcim príkladom je existencia ohromného počtu ochotníckych divadiel, divadelných súborov, spolkov, spoločností, združení... Tie vytvárajú už spomínané komunikačné siete, ktorých uzlom všetkých uzlov je práve Scénická žatva.

Spoluexistencia amatérskeho a profesionálneho divadla je rovnaká ako mykoríza. Prospešná pre obe strany. Bohatá na živiny, ktoré prúdia synaptickými spojmami. Bohatá na podnety, z ktorých vyrastajú umelecké a kultúrne hodnoty.

Vivat Thalia!

Určite ste nevedeli, že v jazyku
Twi sa úvod volá takto.
Nemáte za čo.

mnianimnu

Neoverené hoaxy

10+1+1 faktov o stojednotke

1. 101 je prvočíslo a zároveň šťastné číslo pre hinduistov.
2. Obchodná sieť 101 Drogerie sa pôvodne volala Emil Krajčík. Nový názov, ktorý má sieť od roku 1999, nevyjadruje počet predajní, ale filozofiu majiteľa, ktorý chce svojim zákazníkom venovať 101% pozornosť.
3. 101 je v Mendelejevovej tabuľke číslo chemického prvku Mendelévia, ktorý je pomenovaný podľa Dmitrija Mendeljeva – áno, tušíte správne, je to ten istý, podľa ktorého je pomenovaná celá tabuľka.
4. Súťaže neprofesionálneho divadla na Slovensku sú rovnako staré ako rozhlasová spoločnosť BBC.
5. Pred 101 rokmi sa narodili Július Pántik, Elena Čepčeková, Miloš Kopecký aj obaja manželia Zátopkovi, a tiež Gérard Philipe, Jack Kerouac či Judy Garland.
6. 101 je aj názov albumu Depeche Mode z roku 1989.
7. Miestnosť 101 je mučiareň v Orwellovom románe 1984 (aj na KBT).
8. 101. deň v roku je 11. apríl, meniny má Július.
9. 101 litrov je priemerný objem vypitého piva na obyvateľa v roku 2022 v Rakúsku, vďaka čomu sa Rakúsko zaradilo na druhé miesto v spotrebe piva na hlavu (po Českej republike).
10. Vlak EC 101 Moravia jazdí na trase Viedeň-Katowice so zastávkami Břeclav, Hodonín, Staré město u Uh. Hradiště, Otrokovice, Přerov, Hranice na Moravě, Ostrava-Svinov, Ostrava hl. n., Bohumín, Chalupki, Raciborz, Gliwice a Zabrze.
11. 101 kilometer sa nazývala podmienka prepustenia z Gulagu.
12. Anjelské číslo 101 signalizuje, že sa čoskoro vydáte sa na novú cestu, ktorá vám pomôže rásť a napredovať v živote. Aby ste sa pripravili na lepšiu budúcnosť, anjel s číslom 101 vás žiada, aby ste sa zamerali na svoje ciele, zachovali si pozitívny prístup a verili, že vesmír vám dá to, čo je pre vás určené.

Stoprvá Žatva prináša aj stretnutia nečakané, no o to milšie. Mat' pokope ľudí, ktorých okrem neskonalej lásky k neprofesionálnemu divadlu spája aj vedúca pozícia v časopise Javisko, to je príležitosť. Jaroslava Čajková bola šéfredaktorkou trinásť rokov (2005 – 2018), Jakub Molnár dva (2021 – 2022) a akútálne od nového roka časopis vedie Diana Laciaková. Pozoruhodné, čo povie?

Pani Čajková, mali ste s Javisom nejaké skúsenosti už pred vašim nástupom na pozíciu šéfredaktorky?

V deväťdesiatych rokoch som pracovala pre Javisko ako redaktorka, vtedy ho viedol doktor Anton Kret. Pre Javisko som písala už ako odborná pracovníčka autorské články o prednese a malých javiskových formách. A na základe toho sa pán doktor Kret rozhodol, že ma vezme do redakcie. V tom čase to bol ešte mesačník a aj redakcia bola väčšia. Okrem mňa a doktora Kreta ešte v Javiske pôsobili Demo Vizár a Žarka Ambrušová-Poláková a mali sme aj administratívnu pracovníčku, ktorá prepisovala texty. Vtedy sme ešte písali na stroji, čiže sa odovzdávali rukopisy a ona ich následne spracovala do požadovanej formy.

Aký mal časopis náklad v tej dobe?

Okolo tisíc až dvetisíc kusov. Najlepšie obdobie Javiske preživalo v sedemdesiatych rokoch, kedy pôsobil ako šéfredaktor Vlado Štefko. Jemu sa podarilo náklad vytrhnúť až cca do päťtisíc kusov a dokonca bol dostupný v kioskoch.

V Javiske sa reflektujú najmä súťaže, či už postupové prehliadky alebo iné festivaly s dlhoročnou tradíciou, ktoré sú väčšinou v rovnakom období. O čom sa v časopise písalo v iných mesiacoch?

Mali sme pravidelné rubriky, ktoré zaviedol ešte Martin Jančuška, prvý šéfredaktor časopisu. Vtedy sa aj zmenil názov z Umelecké slovo na Javisko. Potom doktor Štefko posilnil vzdelávaciu činnosť v tom zmysle, že kým v predchádzajúcom období vychádzali odborné krátke články, on ich zaviedol ako pravidelné rubriky, sústredil sa na scénografiu, napríklad celá Zavorského kniha Kapitoly zo scénografie vlastne začínala v časopise Javisko článkami v každom jednom čísle. To isté sa týkalo prednesu, profesor Mistrík mal tiež pravidelnú rubriku prednesu, pomerne pravidelne vychádzal nejaký dramatický text, atď.

Čo za tých trinásť rokov, keď ste časopis viedli, pokladáte za najväčšiu zmenu, ktorá sa udiala? Resp. ako sa Javisko vyvinulo alebo kam dospelo?

Ja som nadväzovala na obdobie Vlada Štefka, ale aj Vladislavy Fekete a Márie Jenčíkovej. Vlada zaviedla tematizovanie čísiel, v ktorom som pokračovala a vrátila som sa k amatérskemu divadlu. Chcela som Javisko naozaj vrátiť naspäť k amatérskemu divadlu a stavala som to práve na tejto tematickosti. Vtedy aj, ak sa nemýlim, začali pribúdať tzv. metodické listy. Na vzdelávanie a na metodiku som taktiež nadväzovala. Nechcem povedať, že to bol nejaký môj veľký objav.

To vzdelávanie som jednoducho posilňovala tak, ako sa dalo, možno v nejakej novej forme, ale vychádzala som z tých najlepších skúseností minulých ročníkov. A túto tradíciu som sa snažila obnovovať, lebo nápady a rubriky boli vytvorené vynikajúco už v sedemdesiatych rokoch.

Jakub, ty si Javisko prebral v roku 2021, no pani Čajková v ňom pôsobila do konca roka 2018. Čo sa dialo medzi tým?

Boli to tri roky takého zvláštneho provizória, keď vyšli dve čísla, v 2019 jedno a 2020 jedno, ktoré robil Matej Moško. To bolo také tučné covidové číslo. A od januára 2021 do decembra 2022 som to už mal na starosti ja. Presne sedem čísel.

Vnímaš nejakú zásadnú zmenu, ktorá nastala počas týchto tvojich dvoch rokov? Po provizorii sa len naštartovalo a pokračovalo tam, kde sa prestalo, alebo tam bolo niečo zásadné, čo sa zmenilo?

Ja som mal možno v niečom priveľkú ambíciu, ale v niečom som chcel iba opäť vynájsť teplú vodu. Naštudoval som si všetky čísla od jeho vzniku. Najviac ma inšpirovali obdobia, keď boli šéfredaktormi profesor Štefko a potom aj pani Čajková. Skombinoval som si pre mňa osobne to najinšpiratívnejšie z rôznych období. Chcel som si z toho vyskladať niečo svojské, ale s vedomím, že iba chcem pokračovať v rámci nejakej kontinuity. To znamená, že u prof. Štefka to boli pre mňa veľmi silné teoreticko-historické články a časopis silno ukotvený v teatrologicko-historickom rámci a u pani Čajkovej to zase bolo tematizovanie jednotlivých čísel, čiže čo číslo, to konkrétna dramaturgická výstavba a tlmočenie konkrétnej témy, skrz ktorú si potom aj pozeráme reportáže, glosy, rozhovory atď. Javisko svojho času nebolo iba časopis pre amatérov a umelecký prednes, ale istý čas to bol jediný divadelný časopis na Slovensku, takže všetci ho odoberali a tomu bol aj prispôsobený obsah. Až postupom času sa z toho stal profilový časopis pre neprofesionálne divadlo a umelecký prednes. Dlhé roky sa viedli spory, či to má byť časopis určený tým alebo tým, alebo kombináciou. Ja som sa snažil túto dilemu v niečom pripomenúť a zároveň zúročiť. Chcel som, samozrejme, obsah venovať primárne amatérom, lebo si to zaslužia, veď na profesionálne divadlo máme na Slovensku zameraných viac médií. Ale zároveň to neznamená, že by tam neboli prieniky od profesionálov a smerom k nim. Snažil som sa robiť rozhovory s profesionálmi a profesionálni kritici a kriticky písali články.

Ako vnímate Javisko teraz? Prešlo do online-u, už nie je tlačeneé.

JČ: Online forma asi tejto dobe vyhovuje a je pravda, že tlačeneá forma by sa už dnes neužívala. Ale na druhej strane musím povedať, že tlačeneá forma je forma väčšej istoty. A to mám z vlastných skúseností – zrazu treba preformátovať webstránku, príde nové vedenie, ktoré si vymyslí, že to musí vyzeráť nejakým inak, modernejšie a tie materiály sa jednoducho stratia. V tomto vidím isté nebezpečenstvo. Toto obdobie nie je zárukou, že sa tá dokumentácia, ktorá v tlačenej forme existuje, zachová.

JM: Túto otázku sme riešili ešte v čase, keď som bol šéfredaktor a myslím si, že to má svoje plusy aj mínusy. Totižto prvé, čo som si uvedomil bolo, že mám veľmi limitujúcu periodicitu a rozsah čísel. Aj keď bol v roku 2021 ešte covid, tak v niečom bol obsah náhradou za iný obsah, ktorý tam nemohol byť – nemali sme reportáže z mnohých prehliadok, lebo sa nekonali. A už v roku 2022 sme zvýšili periodicitu z troch na štyri čísla ročne, aby sme stihli pokryť viac vecí, ale zistil som, že nemáme šancu byť aktuálni natoľko, aby to bolo čitateľné, pretože reportáž je publikovaná tri mesiace po festivale a to už vlastne skoro nikto nečíta. Vtedy som sa chcel pohrať s myšlienkou, aby sa aspoň sekundárne vytvoril web, kde by sa mohli vytvárať ďalšie a ďalšie obsahy, lebo možnosti na internete sú takmer neobmedzené. Mne to v tejto rovine príde sympatické, že sa dokáže pokryť oveľa väčšie spektrum amatérskej tvorby a nie iba vrcholné prehliadky, ale už aj nejaké menšie súťaže, aby si aj ochotníci sami mohli o sebe písať. Do súťaží sa každoročne prihlasuje ani nie tretina zo všetkých ochotníkov na Slovensku, čiže my ani len netušíme, čo väčšina z nich robí. A myslím si, že Javisko má teraz možnosť to pokryť.

Diana, Javisko si prebrala po J. Molnárovi. V akom zdevastovanom stave bolo?

Javisko bolo v tom najkrajšom zdevastovanom stave, v akom si dokážeš predstaviť. Prebrala som ho po človeku, ktorý si nastavil ideály krásne na maximum, takže človek nemohol nič iné robiť, len v tom pokračovať. V online podobe.

Pamätáš si na svoj prvý kontakt s Javisom?

Samozrejme. Kto chodil na dramaťák, tak čítal všetky hodnotenia zo súťaží a festivalov. A postupne, ako rástol a rozumel viac a viac rečiam poroty, tak sa zapájal aj do rubrik z histórie a teórie a rozumel už aj rozhovorom s múdrymi ľuďmi. Potom už ťažko odtiaľ odísť.

Ako vnímaš pretavenie do online priestoru?

Ja verím, že to bude mať najmä sieťovaciú úlohu a že tam budú naďalej všetky dôležité a zaujímavé články a informácie aj pre mladých divadelníkov a divadelníčky, ktoré...

Do rozhovoru vkročil samotný pán generálny.

Erik Kriššák: Javisko.sk je výborné prakticky vo všetkom. Odborná pracovníčka, ktorá sa ho tento rok chopila, dokázala nemožné. Sami sme boli šokovaní, že ten papier je možné vidieť aj na obrazovke. (odchádza)

Diana: (smiech)

FEL

Úschovňa

Silvia Svákusová a kol.

**DDS Bodka pri ZUŠ,
Veľký Krtíš**

**Vit' az celoštátnej súťaže Zlatá priadka
2023**

Instant manuál k časovanej bombe

Konzumná spoločnosť. Materiálnosť ako náhrada za emócie. Nepozornosť. Nevšimavosť. Neschopnosť komunikácie. Sociálne, komunitné, spoločenské vylúčenie. Rasizmus. Sexizmus. Neviditeľnosť pre ostatných. Šikanovanie. Stereotypy. Prehnané očakávania. Psychický nátlak. Generačné konflikty. Nespočetné spoločenské problémy, o ktorých treba hovoriť.

DDS Bodka pri ZUŠ z Veľkého Krtíša sa pod vedením Silvie Svákusovej v inscenácii Úschovňa rozhodlo zmapovať až neprehľadný a nerozlúštiteľný spletenec morálnych, vzťahových a mentálnych výziev. Predstavenie zvolilo skratkovitý, hektický až hysterický pohľad na situáciu, a hovorí o problémoch s veľmi zjednodušeným, plagátovým, heslovitým jazykom. Na jednej strane načrtáva obraz, v ktorom každý už má svoju osobitú poruchu, každý má svoj dis, každý je nejakým spôsobom postihnutý, spochybňuje sa nejaká všeobecná normalita, ale na druhej strane o týchto problémoch hovorí takisto stereotypne, zjednodušujúco, karikatúrne a pohybuje sa na povrchu. Tým pádom sa tvorcovia okrem expresívne a nahrubo naškicovaných zábleskov nedostanú bližšie k pravým situáciám. Je to rýchle a netrepezlivé zmapovanie toho, prečo je okolo nás všetko rýchle, netrepezlivé. Neodzie nič zásadné, neskúma sa nič citlivo, ale je to neusporiadaný, ťažko prehľadný a energický zoznam pojmov, pocitov, samozrejmostí a evidencií.

Tvorcovia zvolili postup zvláštnej antiutópie, rozpad a kazy spoločnosti pretavia do znovausporiadanej komunity detí, ktoré boli uložené ako zbytočné a ťažké batožiny. Je to sugestívny a bizarný obraz, ktorý by aj vizuálne, aj herecky, aj situačne mohol poskytnúť možnosť dostať sa bližšie ku koreňom vecí. Ponúknuť anamnéza ale opäť neponúkne viac, ako všeobecné konštatovanie toho najznámejšieho – nie je správne, ak svojim deťom všetko kúpime, nie je dobré, ak sa sústredíme na prácu a nekomunikujeme so svojimi ratolesťmi, nie je správne, ak naše rodičovské túžby a traumy projektujeme na našich potomkov, nie je dobré, ak posudzujeme ľudí podľa zaužitých stereotypí. Floskule, základné pravdy, fundamentálne poznania treba asi vždy opakovať, ale ak zostane len pri skandovaní hesiel, pri najjednoduchších rýchlych odkazoch, pri instatnom pohľade na situáciu, pri basic konštatovaní, tak sa tieto dôležité a dobromyseľné vety a gestá vyprázdnia. Ak nastolené problémy nie sú dosadené do konkrétnych, viacvrstvových príbehov a osudov, tak zostane len pamflet a zúfalý výkrik.

A potom je to boj proti stereotypnosti stereotypmi, proti zjednodušeniu zjednodušeniami, proti zlej komunikácii nepresnou a zmätenou komunikáciou. Na jednej strane silný obraz neviditeľného chlapca, ktorý s papierovým vreckom na hlave chodí ako bizarný tieň a vo svojej neviditeľnosti je zhmotnenou absurditou našej doby, na druhej strane absolútna karikatúrnosť a monštruóznosť rozmaznanej dievčiny je len miliónte schematické zobrazenie tejto problematiky. Na jednej strane desivo klaustrofobická a asociatívne silná vízia zabudnutých detí vypadávajúcich zo skrine, a na druhej strane zobrazenie bezdomovca ako kabaretnej paródie, ako figúrky, ktorá je spojený len s amorálnosťou. Na jednej strane metafora trblietavosti a na druhej strane neobjasnené používanie politicky nekorektných formulácií. Popritom predstavenie vytvorí aj labyrint zmien perspektív, pri ktorých niekedy ťažko určiť, či slúžia ako obohatenie, alebo ako alibizmus. Strašne veľa tém, strašne veľa zábleskov, strašne veľa agitácie. Nakoniec však zostane výbuch a dym v krátere.

Miklós Forgács

Téma medzigeneračných konfliktov medzi deťmi a rodičmi siaha až k počiatkom sveta. Veď si stačí spomenúť na neposlušných Adama

s Evou, ktorí jedli jablko napriek zákazu svojho otca – a že to nebol hocikaják otec, ale otec boží (môžeme si položiť otázku, či ich musel kvôli tomu vyhnáť zo záhrady, ale asi bol dosť našťvaný, potravinové intolerancie u detí, to je vážna téma). Aj v dráme naprieč storočiami vidíme takých hádok a sporov plné priehrdia – nie všetky deti sú drsné ako Elektra s Orestom, ktorí nezhody s matkou vyhrotili až do extrému, ani všetci rodičia nie sú takí prísni ako Bernarda Alba, ktorá zakazuje svojim dcéram vystrčiť nos z domu. Ale tragédie i komédie sa hemžia prípadmi, v ktorých si rodičia nevedia dať s deťmi rady (napr. Hamlet), deti zase odporujú rodičom, lebo sa im starajú do výberu partnera (napr. Maryša), či si navzájom nevedia vysvetliť svoje postoje a končí to neraz veľmi nepekne (napr. Sol' nad zlato).

Skrátka je to téma večná a preto i vďačná – preto sa jej tentoraz chopil veľkokrtíšsky DDS Bodka pod vedením Silvie Svákusovej. Z rozhovoru s ňou vyplynulo, že tento manifest proti rodičom, ktorí sa voči svojim deťom nesprávajú celkom vhodne – v príbehu ich odložia do úschovne ako ťažko obťažujúcu batožinu – pôvodne vznikol ako autorský protestsong celkom iného súboru ešte pred covidom. Pocity krivdy, ktoré sa pretavovali do scenára, teda vychádzali z rozhovorov a názorov iných aktérov, ktorých túžbu vypovedať o týchto témach zahatala pandémie... ale keďže, ako sme už naznačili, ide o tému univerzálnu, podľa Silvie sa na vzniknutejší scenár chytila aj nová generácia detí v súbore, ktorá predlohu ešte obohatila o vlastnú optiku. Tá podľa Silviiných slov určite nie je čierno-biela: „V dialógu sme prišli na to, že nie sú zlé ani deti, ani rodičia, že rodičia to mnohokrát myslia dobre a na druhej strane deti tiež neraz skomplikujú veci rodičom. Rozprávali sme sa ale aj o tom, ako rodičia reagujú, keď majú problém s dieťaťom, že najľahšie je to odložiť niekam bokom, takže úschovňa nám poslúžila ako celkom pekná metafora.“

Na moju otázku, či nemali obavy dať rodičom takúto divadelnú spätnú väzbu, ktorá neraz zachádza až na hranu citlivých otázok a vážnych obvinení, Silvia odpovedá, že obavy mala skôr ona: „Deti povedali, že necítia, že by to bola výčitka, ale že len pomenúvajú, ako to je, že raz urobia chybu deti a raz rodičia, tak prečo sa o tom nerozprávajú.“ Nadôvažok si počas procesu uvedomila aj vlastné rodičovské chyby, takže prácu na inscenácii a jej výsledok považuje za posúvajúcu a očisťujúcu pre obe strany. Na provokatívnu otázku, či by tiež niekedy mala ako matka alebo „divadelná matka“ chuť zatvoriť deti do takej úschovne, odpovedá úprimne: „Mala by som povedať, že nieee... ale mnohokrát by som tú chuť mala a mnohokrát možno reagujem skratovo, ale to asi všetci. Hlavné je, že si to potom uvedomíme, že nám to pride trochu ľúto a že ten kolobeh lásky pokračuje ďalej, lebo to je to najdôležitejšie.“ A to je, myslím si, aj pekná pointa tohto rozhovoru, preto milí rodičia a milé deti – aj keď sa občas hádate, neviete sa vystáť, neposlúchate alebo ste neposlúchaní – spomeňte si na to, čo je najdôležitejšie!

**VEDELI
STE, ŽE**

Deti kričia – stop rodičom!

Maš.

Otec so zemiakovým pyré

Etgar Keret

★ **Divadlo mladých Šesť pé, Partizánske**

Zlaté pásmo v súťaži FEDIM 2023

Medzi putovačkou, klauniádou a správou o situácii

Každému sa to môže stať. Každý sa s tým nejakým musí vyrovať. Teda bolo by to lepšie, ak by sa vyrovnal, ako by sa mal umátať. Strata. Divadlo mladých Šesť Pé o takejto strate rodiča hovorí vďaka spracovaniu poviedky Etgara Kereta Otec so zemiakovým pyré.

Je v tom absurdný humor, je v tom čosi láskavé, kdesi sa ťučne čosi slzivé, kdesi sa votrie čosi nevidané a na konci je zmierenie sa. Absurdnosť situácií, nájdenie tej zvláštnej osi mimo os je u Kereta kľúčové.

Pre divadlo Šesť Pé je to cesta k istej klauniáde, oživej putovačke. Aj v Kafkovi sa postava premení na nepríjemný hmyz. Tam je pri absurdne pocit odcudzenia. Tu u Kereta je premena na králik a ostáva pocit pochopenia. Zdá sa, že králik môže reprezentovať toho imaginárneho kamaráta, ktorého si dieťa vytvorí v nejakom veku, aby malo svoje väzby a mohlo s niekým zdieľať svoje najhlbšie vnútorné pocity. Teda v skratke sa zrodí nejaký nový špeciálny svet. A to je priestor pre divadlo.

Keď skúmam svet inscenácie Otec so zemiakovým pyré, vnímam, že je v ňom dôležité priamo rozprávať príbeh, že situácie pracujú s náznakom, s imaginárnou predstavou objektu, ale zároveň aj ilustratívne. Radosť je radostná, útek bicyklom je útek bicyklom, neviditeľní králici sa neviditeľne hrajú. Cirkus popisuje svoje atrakcie. Každá nová situácia je popisom a opisom. Akoby opisovanie situácie bolo dôležitejšie ako to, čo sa deje a ako sa to deje Ele, ktorá zjavne prežíva odchod jedného rodiča.

S vervou sa pred ňou deje oživenie jej vnútorného sveta. Od otca králika, cez cirkus, všetky bábky, komiksových hrdinov, roztrojenie vedomia Ely. Nehľadám prečo, to vo svete absurdných spojení nie je nutné, ale zamýšľam sa nad spôsobmi. Všetko vychádza z magickej zásteny, vracia sa za ňu. Svet okolo nej krúži, ona je jeho súčasťou. Chvíľu sa zdá byť na pochybách, čo je realita, čo je predstava. Kde sa predstava vzťahuje k realite. A kde a kedy vôbec nastáva realita. Nastáva vôbec? A či to vôbec ako divák potrebujem vidieť, je moja vlastná otázka.

Pri tomto sústredení sa na vypovedanie o strate sa občas stráca zamyslenie nad spôsobom a tým, čo sa deje vo vnútri. Prečo sa vlastne Ela nakoniec vrátila domov? Aká sa nakoniec vrátila k sebe? Ako došlo k tej kľúčovej premene a tomu zásadnému prijatiu? Inscenácia klaunsky preplachtí priestorom, podá správu o situácii a aj ukáže silných interpretov schopných hrať sa s týmito princípmi. Zdá sa však, že je to akosi bez nadstaby, tvorcovia iba s veľkou, intenzívnou a disponovanou silou a chuťou ostávajú pri vypovedaní príbehu.

Miriám Kičiňová

Divadelný súbor Šesť pé z Partizánskeho siahol po izraelskom autorovi Etgarovi Keretovi, ktorého možno ani netreba skúsenému čitateľovi predstavovať – a očividne ani ochotníckemu divadelníkovi, keďže sa s inscenovaním jeho poviedok roztrhlo na neprofesionálnej scéne tento rok vrece.

Tvorcovia hrovou formou otvorili tému absencie otca v rodine – jeho odchod a vyrovnanie sa dieťaťa s týmto faktom. Otec sa premení na zajaca a táto skutočnosť ľahko pretvorí dieťa na vegetariána. Aby som dodržala hrovosť a veselosť inscenácie, rozhodla som sa vypovedať Dávida Greguša – principála čarovného cirkusu.

Od Dávida som najprv chcela recept na zemiakové pyré. Keďže som vegetariánka, z vlastnej vôle, nie kvôli traume z otcovej premeny, nemohla som sa spýtať na pečeného králika. Dávid však recept nepoznal (prikladám ho na záver rozhovoru).

O tom, či je Dávid vegetariánom, sme sa nerozprávali, no môžeme tipovať, že áno, pretože jeho otec sa na zajaca taktiež premenil. Rovnako väčšina súboru má doma králikáreň. Ich inscenácia je teda aj osobnou výpoveďou. Skúšanie začali s hereckým cvičením – vytvorili etudu na tému môj otec sa premenil na zajaca. Vznikli zaujímavé scény, a tak sa režisér rozhodol pracovať s Keretovou poviedkou.

Na záver, pre všetkých, ktorých možno postihol podobný osud s premenou otca, som sa spýtala praktickú otázku: Čo takýto otec zajac rád žerie? Ten Dávidov cestoviny (lebo má rád cestovanie, žmurk).

Recept na zemiakové pyré, neupravený z dobruhut.sk:

Zemiaky umývame pod tečúcou teplou vodou dovtedy, kým voda nie je celkom čistá. Potom ich očistíme, pokrájame na malé kocky a uvaríme v osolenej vode. Uvarené scedíme, ešte horúce pretlačíme, pridáme horúce mlieko, olej, prípadne aj maslo, dobre vymiešame a povaríme.

Podľa veku dieťa môžeme pripraviť zo 100 až 300 g očistených zemiakov.

Dilemma

Absencia otca spôsobuje vegetariánstvo

VEDELI STE, ŽE?

L'UD - MILÁ

Edita Ďurčová a kol.

KOKRAM, Kovačica a

Ochotnícke divadlo
Janka Cemana, Pivnica

Vít'az prehliadky Divadelný Varin 2022
v Starej Pazove

Feministický komentár zo Starej Pazovy

Jozef Miloslav Hurban sa narodil v rodine evanjelického farára. Bol stúpencom romantickej generácie a kollárovského slavizmu, inicioval viaceré kultúrne spolky, publikoval, zapojil sa do národného hnutia atď. Inscenácia L'ud-milá však nie je o ňom, ale o jeho vnučke L'udmile.

Pcha, presne tak! Voči tejto osobnosti sa historiografia obrátila patriarchálnym chrbtom! Rodáčku zo srbskej Starej Pazovy sa však podarilo vzkriesiť mladému kolektívu v rámci workshopu na seminári Píšeš? Píšem!, z ktorého vznikol krátky javiskový životopisný komentár.

Publicistický žáner nespomínam náhodou. Ani vnučka významného literáta totiž nechcela byť intelektuálnemu spôsobu života nič dlžná a taktiež sa venovala písaniu, založila divadlo a zasvätila svoj život vyšším emancipačným ideálom. O všetkých týchto historických milníkoch v jej živote sa dozvedáme s wikipediálnou presnosťou a epickou skratkovitosťou.

Až v polovici predstavenia z novinového brajgelu a suchej faktografickosti vykukne generačný vklad mladých ľudí, ktorí sa zdôverujú s tým, ako vlastne k tejto téme prišli. Prečo sa však rozhodli venovať jej umeleckú pozornosť, to sa nedozvieme. Z vypovedaného skôr tušíme, že ich divadelným zámerom bolo asi obrátiť pohľad k utopickým prianiam ranného sentimentálneho nacionalizmu, resp. sa dozdelať o vlastnej histórii. Popri edukatívnom rozmere inscenácie sa ale kde-tu zjavovali úvahy, ktoré predpokladám, sú aj pre dnešných mladých dolnozemsých Slovákov a Slovenky mimoriadne prítomné: pocit vykorenenosti, absencia domoviny, asimilácia kultúr... Ostali však schované pod ústrižkami z novín a čoraz viac sa do popredia dostávali frázovité feministické výkriky.

Tie sa, samozrejme, opierajú o životné postoje hrdinky a sú autentickým prejavom "nasratosti" tvorivého tímu z potláčania ženských práv. Nastáva tu však istý dramaturgický "zádrhel". Súbor totižto už voľbou názvu inscenácie plagátovo determinuje svoju optiku na danú tému. O protagonistke sa skrz jej činy síce naozaj dozvedáme, že bola primárne „milá“, no ďalšie vlastnosti jej už inscenátori neprisúdili. Nešlo teda len o sondáž do života konkrétnej L'udmily, ale o univerzálne zobrazenie zástupkyne „ľudu“. Súbor sa tým pádom nevyhol gestám či pohybom, ktoré muža či ženu stereotypizujú a neprinášajú im ich špecifickosť. Sústredil sa najmä na vyrozprávanie historického príbehu, po ktorom nasleduje záverečný manifestačný komentár k súčasnej situácii v Afganistane, Iráne či Sýrii. Kolektív však má predispozície na to, aby práve tento komentár rozpísal do vrstevnatejšieho diela.

Jakub Molnár

Nebyť takých žien, ako bola L'udmila Hurbanová, možno by dnes nebolo takých žien, ako úspešná režisérka Silvia Svákusová, ktorá sa na tohtoročnej Scénickej žatve zúčastnila až s dvomi inscenáciami. Jednou z nich bola práve L'ud-milá o L'udke, ktorá – našťastie – nebola len milá a nebola len vnučkou Jozefa Miloslava Hurbana a sestrou svojho slávnejšieho brata Vladimíra, známeho ako V.H.V., ale aj aktívnu novinárkou, spisovateľkou, ochotníčkou, propagátorkou národnej, ale aj ženskej otázky. Práve o nej napísala ďalšia žena, Edita Ďurčová, prozaický text, ktorý napokon v rámci tvorivého seminára spracovali divadelníci z Kovačice a Pivnice pod Silviiným vedením. Silviu na Vojvodinu dotiahla ešte iná žena, Katka Mišíková Hitzingerová, ktorá sa v týchto končinách zdržuje pravidelne a ona si spoluprácu, energiu, 150%-né nasadenie a zápal dolnozemsých hercov a herečiek nevie vynachváliť.

Ako zaznelo aj v predstavení, genéza inscenácie nutne začínala adaptáciou: „Text bol skôr historický, prozaický, literatúra faktu, všetko iné, len nie dramatické, takže sme si ho najskôr museli prispôbiť.“ Pre Silviu to nebol ľahký oriešok, preto zahájila stratégiu kolektívnej tvorby a vyšlo to: „S deckami sme sa rozprávali o slobode a neslobode, o témach, ktoré sme chceli obsiahnuť a popri tom sme písali. Text sme mali hotový za pol týždňa a potom sme dva a pol dňa strávili v priestore.“ (Načo v profesionálnych divadlách potrebujú 8 týždňov?!, pozn. red.). Zato výtvarnú predstavu už mala režisérka v hlave pred začiatkom procesu, takže do auta naložila za kufor listov a novín a na mieste už domysleli iba symboliku mužského sveta, ktorý visí hore „nad ženami“.

S témami ženskej emancipácie sa podľa Silvie stotožnili aj herci súboru, nielen ženská časť. Debaty o tom, aké to L'udmila a jej súpútničky mali v minulosti ťažké, keď nemohli slobodne robiť to, čo v súčasnosti považujeme za samozrejme – študovať, písať, robiť všetky povolania – sa prelínali aj s diskusiami o súčasnosti, o tom, že v Srbsku, ale aj na Slovensku a ešte omnoho intenzívnejšie v iných krajinách mnohé z týchto neslobôd a nerovností zažívajú aj ženy dneška. Ako však Silvia hovorí – nejde o to, aby mužov nahradili ženy, ale o to nájsť ten správny stred v rovnocennosti. Ženská aj mužská časť redakcie festivalového denníka súhlasí!

MAŠ

Milá inscenácia nie len o milých veciach

VEDELI
STE, ŽE

Spovedné tajomstvo

Silvester Lavrík

★ **Bánovské pokútne Divadlo BáPoDi, Bánovce nad Bebravou**

Zlaté pásmo v kategórii I. Prúdy súčasného divadla na Belopotockého Mikuláši 2023

Beznádej

Silvester Lavrík napísal a v bánoveckom BáPoDi režíroval hru Spovedné tajomstvo, kde poukazuje na neduhy slovenského národa. Téma je to vďačná, všetci sa radi zasmejeme na pokleskoch a malosti tých druhých.

V období Sviatku všetkých svätých prichádza do malej obce nový farár. Na jednej strane je pod tlakom svojich nadriadených, na druhej by chcel byť pokrokovým pastorom nedôverčivých a nevelmi rozhladených veriacich. Kostol je vyzdobený vyrezávanými tekvicami a božie dietky (zastúpené skupinou žien) by evidentne potrebovali kalibrovať ich morálny kompas. Aby toho nebolo málo, farár má identické dvojča – sestru. Ba čo viac, tá sestra je prostitútka. Tušíte správne, v istej chvíli sa vymenia.

Na dej rezignovane hľadá Ježiš z kríža a celý príbeh sprevádzajú anjeli (stvárnenni troma herečkami), ktorí sú očiam dedičanov neviditeľní. Tieto postavy režisérovi poslúžili na umné riešenia javiskových situácií, sú to takí „asistenti“ plynulého deja a prestavieb, len málokedy situáciu okomentujú.

Početný súbor ako aj režisér vedia, čo robia. Na javisku všetko fičí, ako má. Už krátko po začiatku však vyjde najavo, že zásadným problémom inscenácie je práve text, každou ďalšou minútou sa to potvrdzuje a situácia sa dramaticky zhoršuje.

Hoci by sa na prvý pohľad mohlo zdať, že ide o žiaducu kritiku malomeštiackych praktík, ohovárania, závidi, spiatočníctva, ignorovania problémov pred vlastným prahom no o to silnejšej šikany ostatných – ved' to všetko má v našej dramatickej spisbe značnú tradíciu – nie je to tak. Z textu sa vykľul najhrubšími stereotypmi a až príliš prostým humorom (alebo pokusmi oň) naplnený a motivicky presýtený príbeh.

Cirkevní hodnostári sú pupkatí hlupáci, ženy sú klebetné jednoduché tvory, ktoré sa stretávajú v kostole alebo u kaderničky. Všadeprítomný alkohol je zdrojom neoriginálnych vtipov. Na pretrase sú chlpaté nohy staršej ženy aj sexuálny život mladej. Jedna zo žien komolí slová, napríklad svätý Adidas (namiesto sv. Augustína), iná má narušenú komunikačnú schopnosť – vyslovuje len samohlásky, no napriek tomu donáša cirkevnej vrchnosti. Beznádejná je situácia aj v mladšej generácii, keď autor vysmeje absolventku environmentalistiky. Skrátka – obmedzená hlupaňa, kam oko dovidí.

Inszenácia Spovedné tajomstvo je prídlhou kompiláciou tých najhrubších a najhlúpejších stereotypov, kliše a prostého humoru, a to bez pointy, ktorá by ich použitie legitimizovala. Kritika spiatočníctva cirkvi či mentálnej malosti ľudí, ktorí často ani neprekročili hranice chotára, sa neuskutočnila. Karikovanie a zosmiešňovanie (predovšetkým žien) zabralo v inscenácii toľko priestoru, že na kriticko-spoločenský akcent už neostal priestor.

Lenka Džadiková

Svoje Spovedné tajomstvo nám Bánovské pokútne divadlo prezradilo na javisku Národného domu v Martine, kde sa ocitlo zároveň so slávnostným otvorením festivalu Scénická žatva 2023.

Keďže duch zvedavosti nepozná hranice ani spoločensky zaužívané konvencie, pasoval sa do role spovedníka a vyspovedal členov divadelného súboru, ktorý si v skrátenej verzii vraví BáPoDi.

Zaujímá vás, koľkokrát sa herečky a herci spovedali zo svojich hriechov? Odpovedí bolo neúrekom. Pre niekoho boli pichľavé otázky redaktora a ich následné odpovede vôbec prvou spoveďou. Niektorí (jeden z anjelov v inscenácii) dokonca ani neprešiel sviatosťou krstu, takže spovedný rítus mu je blízky iba na divadelných doskách.

Vedeli ste, že názov pokútne vôbec nesúvisí s pokutami? Autor tohto článku nie. V akútnom zatmení myslenia preto vyčaroval z čarovnej špongie naloženej v mozgovomiešnom moku otázku; koľko pokút už v živote dostali herci z Bánovského pokútneho divadla. Ukázalo sa, že činnosť v kultúrnej oblasti pozitívne vplyva na kultúrnosť samotných aktérov. Účinkujúci Spovedného tajomstva sú totiž ukázkoví občania – pokutu nedostal ani jeden z nich. A to ani za parkovanie!

Sto plus prvou zaujímavosťou je fakt, ako vôbec funguje trojgeneračný kolektív takéhoto umeleckého spolku. Keďže redaktor alias falošný spovedník zastihol členov súboru v družnej debata na terase pohostinského zariadenia, odpoveď je zrejmá. Funguje! A báječne! Bakchova sila úspešne stiera akékoľvek generačné rozdiely. Niekoľko hercov totiž pôsobí v tomto zoskupení už od jeho počiatku (teda od roku 1991) a naďalej udržiujú tvorivého ducha, ktorý priťahuje po umení bažiacie indivíduá z celého okolia. Sami potvrdzujú, že u BáPoDi má každý dvere otvorené. V takomto nastavení sa pokojne môžu stretnúť napríklad učiteľia spolu so svojimi študentami alebo žiakmi, čím sa počiatočná hierarchia zruší ako povestná štvrtá stena a nejedna dievčina či mládenec pochopia, že ich „kantori“ sú milí a príjemní ľudia.

Touto príjemnou bodkou sa spoveď bánovského súboru skončila. A aké bolo záverečné rozhrášenie? Užite si žatvu! A užite si ju aj vy, drahí čitatelia!

Pend'o

Úniky z bánovskej spovednice

VEDELI STE, ŽE

Jurodivý Janko

Posledním představením druhého dne přehlídky Scénická žatva byla scénická sonda Slovo o Jankovi, která se jevila jako vhodně ukončení náročného dne. Stoupal jsem ulicí polyhistora Andrea Kmeťa k budově Národního muzea, nad kterým se vznášel měsíční reflektor a za zvuků davových orgií z nedalekého amfiteátru, kde řádila punkrocková kapela Horkýže slíže, jsem vstoupil pod průčelní balustrádu. Metaforicky se mi tím otevřela cesta k metonymii, tedy k novému pojmenování sálu, kde se básnický rituál měl uskutečnit. Došlo tím u mne k translokaci ze všednosti k významnému specifickému přenosu do potěmělé schránky chrámu s vodním zrcadlem.

Ještě než vše začalo se atmosféra mezi vstoupivšími lidmi uklidnila a sakralizací naladila správním směrem k události, která měla nastat. "Umění se tak stává zviditelněním duchovních a duševních zkušeností v neustálém napjatém vztahu s vnějším, předmětným (věčným) světem."

Představení, jež pak započalo, si kladlo nelehké otázky – Kdo byl Divný Janko, Janko Král' jako kdo? Či jako osoba, či jako spisovatel buditel: "Čo to vôbec buditel je?" Je "divný" ve své namyšlenosti, že chce probudit společnost z letargického spánku nevědomosti? Nebo je divný, tedy narušený nějakou duševní nebo fyzickou nemocí? Co je vůbec divnost?

Performance kolem a v pomyslném toku řeky, které se říká Vah, jakoby divadelními obrazy zasahovala naše emoce a neváhala se brodit v básních tohoto významného slovenské klasika. Divadlo, co je myšleno tímto pojmem, je to, na co se dívám nebo to, jsem udivován divotvorbou. Gledalište, pozorišťa jsou další slovanská pojmenování místa, kde se schází společnost nad

dramatickou extatickou situací. Divný Janko možná byl z rodu jurodivých, tedy byl médiem extatického napojení na všeobecné společenské klima a jako takový měl ve svých jurodivých transech nejen specifický vhled, ale i názor na realitu. Což dokládá i výzkum badatelů z divadla Naboso.

Úloha umělce je podobná vědci. Oba se musí ponořit do skrytých zákonitostí a technik přírody, kde poznávají její univerzálně platné zákony a z nich pak mohou nadále čerpat či tvořit. S tím je též spojeno požadované vědomí religiózního poslání umělce ozřejmující božské zákonitosti. Otázkou je: šlo souboru v představení o navrácení k již zmíněnému misterijnímu kultu a rituálu s tradicí jurodivosti, kdež jsou všichni spjatí s náboženstvím a vírou? Nebo o buditelství a národovecký trans? Tak nebo onak, za mne velký počín.

Tomáš Žižka

Janko Král', náš najrevolučnejší štúrovec, oslovil mladých divadelníkov z Nitra, ktorí v pokročilých hodin-ách (áno, 21:00 je už pre niektorých z nás pokročilá doba) odohrali pred-stavenie Slovo o Jankovi. Do BarMusea priniesli okrem notorických básni aj Váh – nad ním som mala záujem hercov vyspovedať v rámci udržania atmosféry, no súbor sa musel vody zbaviť, a tak som sa rozprávala s Andrejom Ráczom a Jakubom Uherom na dramaturgicky neatraktívnom mieste.

Máte občas pocit, že ste divní?

J: Sme divadelníci.

A: Cítim sa byť divný, ale tá divnosť je v tom svete krásna.

J: Nemyslím si, že by bez divných ľudí vznikalo umenie.

Myslíte si, že by sa mala slovenská klasika inscenovať?

A: Určite áno. Dokážeme tomu vdychnuť nový život.

J: Bolo by mi ľúto, keby niektoré klasiky skončili len ako strana na Ťaháky-referáty-sk.

Váš najneobľúbenejší štúrovec?

A: Ľudovít Štúr.

J: Ježíš jasné, Ľudovít Štúr, to bol strašný had!

A: A nazval to po sebe, to je aké egoistické!

Že štúúúrovci.

J: On napísal to Rozžehnaní? Žena sorry, ľúbim viac svoju krajinu ako teba?

A: Áno.

J: Je to had.

A: Trapák.

Existuje publikácia Slovenského Literárneho Centra o Jankovi Kráľovi s názvom Narodený pre nepokoj. Súčasťou tejto publikácie sú aj fotografie Janka Kráľa, ktoré vygenerovala umelá inteligencia. Janko Kráľ je, ak sa nemýlim, jediný štúrovec, ktorého portrét nemáme k dispozícii, a tak úplne presne nevieme ako vyzeral. Ako si ho predstavujete vy?

A: Predstavujem si ho ako srdcového kráľa zo sedmových kariet a neviem prečo.

J: Ako sa volá ten herec z Inkognita?

Maroš Kramár?

J: Nie. Ten s bradou.

Juraj Šoko Tabaček?

J: Hej, tak tak nejako. Len staršieho.

Máte pocit, že ste boli narodení pre nepokoj?

A: Ak áno, tak je to celkom blbé, ale uveril by som tomu, ak mi to niekto povie.

J: Ja si myslím, že som určite narodený pre nepokoj. Milujem chaos a inak by som sa nudil. S Andrejom máme izbu a on vám to potvrdí.

A: To je pravda.

Dilemma

Slovo s Jankami o Jankovi pre Jankov od Janky

VEDELI STE, ŽE

Nájdí 100+1 rozdíelov

Scénická žatva spomína na Miša Kováča-Adamova.

Mišo Kováč-Adamov spomína na Scénickú žatvu

Len málo je takých Žatevníkov a Žatevníčok, ktorí a ktoré by si nepamätali na vždy dobrosrdečného, duchapritomného a nesmierne rozhladeného Miša Kováča-Adamova, ktorý keď mohol, vždy na Scénickej žatve pobudol. Tento významný slovenský literárny a divadelný historik a dramatik, niekdajší horlivý organizátor Scénickej žatvy a dlhoročný šéfredaktor a redaktor Festivalového denníka nás opustil tento rok v máji vo veku nedožitých 94 rokov. Aj vďaka nemu tu dnes sme a vďaka nemu môžete čítať aj tieto riadky. Ďakujeme!

Zlatomoravecké gymnázium, ktoré som navštevoval, malo vynikajúcich pedagógov. Profesor Košecký ma hlbšie zasvätil do divadla. V rámci školy som bol aj s Ahasverom od Martina Rázusa v roku 1948 na divadelných pretekoch v Martine, keď urobili samostatnú sekciu pre gymnáziá a stredné školy. Boli sme síce siedmi asi z pätnástich kolektívov, ale bol som tam a hral. O tretej v noci sme končili predstavenie.

Potom nastali „putovania“ divadelných prehliadok po rôznych mestách a miestach. Snahy po obnovení festivalu ako v minulosti nastali už v roku 1964, ale uskutočnil sa až v roku 1966. Vtedy, 1. 1. 1966, vznikol Pamätník slovenskej literatúry Maticy slovenskej, ja som sa stal jeho riaditeľom a v októbri toho roku som už organizoval Martinský divadelný festival a v jeho rámci festival o Memoríál ÚSOD-u. Pomáhali mi divadelníci Miloš Pietor a bývalý konškolák Pavol Haspra, nasledujúci rok sme festival zopakovali. Zistil som, že existuje dosť postupových divadelných súťaží, ktoré sme nijako nechceli nahrádzať, preto som vymyslel festival nie kvôli umiestneniu do Martina, ale na uchovanie sústavnej divadelnej činnosti a vyvrcholenie divadelných súťaží. V Matici sme totiž potrebovali dokumentovať slovenské divadelné súbory aj slovenské filmy.

Moje myšlienky sa stali skutočnosťou, keď som si našiel partnerov. Najprv v Martine divadelný súbor, hlavne Stanislava Chrena; to bol úžasný „robotník“ kultúry. Do okresného osvetového strediska prišli Magda Vašková, Milina Vlnová, zaujaté divadlom. Dostávali tu nový kultúrny dom Strojár, kde boli skvelé priestory. Na každej strane v meste boli ochotní pomocníci, tak sa mi ľahko organizovalo, aj sami prichádzali s nápadmi.

Osvetový ústav v Bratislave spočiatku nebol festivalu naklonený. Zavolať som odtiaľ preto Oľgu Lichardovú a urobili sme výbor, predstrel som mu koncepciu o kontinuite divadelných prehliadok aj počas predchádzajúcich rokov po zrušení divadelných pretekov. Keby nebolo Oľgy Lichardovej, neviem, neviem... Zavážili však aj novinár Smeny a uznávaný divadelný porotca Vlado Štefko, scenograf Jozef Ciller a režisér Miloš Pietor, ten bol stredobodom. O sprítomnenie dávnej nálady a jej prevod do súčasnosti sa starala Naďa Hejná, profesionálna herečka, ktorá vyšla z ochotníkov a neza-budla na to. Divadelný život v Turci a jeho obciach sa nesmierne oživil a následný ruch bol doslova nečakaný.

V roku 1968 už všetky časopisy, nielen Javisko, ale aj denníky písali o festivale, ktorý dostal meno Scénická žatva. Povedať treba aj to, že Stano Chren už roky predtým organizoval bábkarský festival, takže Scénická žatva mala dva samostatné programy, najprv bábkarský a po ňom „žatevný“. Festival organizovala Matica slovenská a postupne ho podporovali okrem spomenutých Brigita Koppová, vtedy Hanáková, šéfredaktor Javiska Martin Jančuška, metodik pre bábkové divadlo Janko Ozábal a po ňom Alenka Zábojníková-Štefková.

Po roku 1968 už všetci odborní pracovníci Osvetového ústavu radi prijímali účasť na Scénickej žatve. My sme si ich vážili, vôbec sme im nedali najavo, že ich z Bratislavy predchádzal iný prúd, ktorý sa pýtal, čo to tí Martinčania chcú, ako sa dá obnoviť buržoázny festival. Argumentoval som,

že súčasný divadelný festival musí prezentovať súčasné divadelné hry a obnova buržoáznej organizácie je predsa nonsens.

V roku 1970 sme už obidva programy či festivaly spojili a odvtedy festival takto funguje dodnes. Obidva festivaly – bábkarský aj divadelný – mali tendenciu prezentovať vrcholné výsledky všetkých súťaží a otvoriť sa zahraničiu. Keď nie inak, aspoň tým krajinám, ktoré boli za socializmu dostupné – Poliakom, Rusom. Poliaci nám zvlášť pomohli, lebo od nich prichádzala kvalita a prúd hľadania i experimentov.

Scénická žatva tak presiahla až do zahraničia, aj západného. Najprv prichádzali len zástupcovia krajín, potom aj súbory. Po prvý raz prišiel anglický súbor v roku 1970. Ich hra sa volala Zápalkárky. Ukázali, ako sa divadlo dá hrať spontánne a túto hru preniesli až za budovu divadla, lebo „zápalkári“ chodili v októbri bosí na scéne aj po meste, čo vzbudilo vtedy veľké vzrušenie. Niektoré učiteľky sa tak pohoršovali, že eštabáci prišli vyšetrovať, čo sa to robí. Tak sme im dokazovali, že prišli robotníci z Anglicka a prezentovali ich robotnícku kultúru, takže nakoniec všetko bolo v poriadku.

Mišo Kováč-Adamov

Text bol pôvodne publikovaný v knihe Festival festivalov, 2022.

Vedeli ste, že?

Mišo Kováč-Adamov získal Zlaté zrnko na Scénickej žatve 2002 v rámci programu k 80. výročiu SŽ ako jej najstarší (v zmysle najdlhšie prítomný) účastník? Podľa vlastných slov na Scénickú žatvu chodil od roku 1947.

Spomíname na Ctibora Bachratého

Foto: Scénická žatva 2016

MRTVÍ PŘED SOUDEM

Ja milujem pizzu Hawaii, ale vždy sa ju hanbivo objednať. – Lenka Dzadíková

ĽUD-MILÁ, KOKRAM, KOVAČICA A OCHOTNÍCKE DIVADLO JANKA ČEMANA, PIVNICA

Miriám Kičiňová: Najprv rozoberieme našich milých Ľudmilých, ale nebojte sa, nie na cimprcamp. Len tak nežne, aby ste ešte mohli cestovať.

Jakub Molnár: Toto vzniklo za dva týždne?
Silvia Svákusová: Čo si, za päť dní.

Tomáš Žižka: Veľmi ma pobavilo, že ako je ľud-milá, tak je rám-mienka, akási spoločenská.

USTRICE, TOMÁŠ NOVÁK

TŽ: Mal si niekedy ustricu?

Tomáš Novák: Ešte nie.

TŽ: Chyba! To by sa ti rozprávalo, plul by si piesok. Ja som vychoval niekoľko detí a viem, aká je reakcia na ustrice – gcajú z toho.

ÚSCHOVŇA, DDS BODKA, VEĽKÝ KRTÍŠ

Miklós Forgács: Úvodné slovo mám opäť ja.
MK: Miklós dnes bude mať monodrámu.

MF: Vy ste predpokladám chceli ukázať toho anarchistického fakera. *(Názorná ukážka do publika.)*

JM: Kto chce veľa objať, málo zovrie.

MK: (...) ale zrazu sú aj oni takí malí zmrdi, ktorí tam pobejú.

OTEC SO ZEMIAKOVÝM PYRÉ, ŠEŠŤ PÉ, PARTIZÁNSKE

Ospravedlňujem sa, avšak kolega redaktor už naozaj potreboval čerstvý vzduch, tak vám prinášame aspoň recept na gaštanové pyré: v cukrárni si kúpite a zjete. pozn. red.

SPOVEDNÉ TAJOMSTVO, BÁPŌDI, BÁNOVCE NAD BEBRAVOU

Lenka Dzadíková: Prichádza farár, ktorý by aj chcel niečo zmeniť, ale chudáčisko cíti tlaky.

MF: Ja doma niekedy počúvam hluk, tzv. pornografiu hudby. A existuje opak tohto čierneho hluku a to je biely šum. A z tohto som mal pocit, že to je biely šum. Silvove texty sú vždy viacvrstvové, niekedy sa tomu hovorí, že milimeter nad zemou. A v tejto hre to zrazu vyzerá, akoby si chcel povedať všetko a naraz. Preto hovorím o bielom šume.

MF: Ako sa počúvam ako sa chcem vykoktať, predstavujem si seba, ako autora...

JM: Ak máme nebo, mali by sme mať aj peklo, ale to máme na Zemi, resp. niekde medzi Bánovcami.

TŽ: Ja som vyrastal na Slovensku v takom komunálnom humore, potom som sa ako Žižka dostal na tú druhú rigidnejšiu protestantskú stranu.

Silvester Lavrík: Ďakujem za pripomienky, pokúsím sa skrotiť vnútorný hnev kolegov a kolegýň.

SLOVO O JANKOVI, NABOSO, NITRA

MK: Chcela som teraz prejsť k recitátorkám, ale tých má dnes na starosti Miklós, čiže obávam sa, že časový sklz už nikdy nedobehneme.

TŽ: Prečo chodil okolo toho Váhu? Váhal?

MF: Keby som to nebol ja, tak poviem, že je to výborné. Ale keďže som to ja... *(a spustil päťminútový chod myšlienok, pozn. red.)*

MF: Mne sa neskutočne páčilo, ako narábate s časom. To ja neviem.

MF & TŽ: Chcete, aby sme vás ešte chváľili?

SPRAVODLIVOSŤ, JARMILA RÁ CZOVÁ

MF: Táto báseň by mala uspať a unudiť k smrti.

MF: Vy ste ako taká častica, na ktorú sa prilepila táto Hviezdoslavova báseň a vy jednoducho musíte neustále túto báseň hovoriť.

MF: (...) toho odkazu – fuj to je hnusné slovo, čo sa to so mnou deje?

MYŠLIENKA V TVARE PRÍBEHU, KRISTÍNA BALGOVÁ

MF: Hovorím to len na zamyslenie, ak to zahodíte, dobre urobíte, ak nie, tak ešte lepšie.

TŽ: Ale ja som to pochopil úplne ináč! Pre mňa ste boli družica.

Jakubovi Molnárovi sme celý čas ráтали použitia slova vlastne: ##### III, pozn. red.

FEL

Vydáva Národné osvetové centrum v kostole za Judášove peniaze Redakčné teleso z cností: Martina Slučka Mašíárová, Matej (vzdelaný narozdiel od Molnára) Feldbauer, Emma Bezotca Vičanová, Michal Pleseň Onduš, Grafika a zalomenie: Jaroslav Peter Dvorský. Foto: Jakub Jačo Jančo, Michal Mišu Lašut. Tlač: Farebná. Nemáme čiernu farbu.